

MARSUN HOITO JA KÄSITTELY

Tämä ohje on Eettisen Eläinkaupan sertifikaattiliikkeen jakama lemmikkieläimen hoito- ja käsittelyohje. Tässä ohjeessa kuvataan marsun tärkeimmät hoito-ohjeet. Laajempien hoito-ohjeiden hankkiminen tuoreista alan lehdistä ja kirjallisuudesta tai luotettavilta, esimerkiksi lajijyhdistysten ylläpitäjiltä nettisivustoilta on suositeltavaa. Kaikkeen tietoon tule kuitenkin suhtautua kriittisesti.

Elinikä ja aikuiskoko

Marsun elinikä on 4-7 vuotta. Täysikasvuinen marsu voi painaa yli 1 kg:n verran.

Sukukypsyyssikä

Naaras tulee sukukypsäksi 4-5 viikon iässä, uros 8-10 viikon iässä. Eri sukupuolet tulee erottaa ennen sukukypsyyssikää vahinkopoikueiden välttämiseksi.

Naaras on liian nuori astutettavaksi ennen viiden kuukauden ikää. Ensisynnytyksen on tapahduttava ennen vuoden ikää. Marsuilla esiintyy jonkin verran synnytyskomplikaatioita, joten kannattaa miettiä tarkkaan haluaako lemmikilleen poikaset.

Sosiaaliset vaatimukset

Marsu on laumaeläin ja tarvitsee lajitovereiden seuraa. Naaraat tulevat yleensä toimeen keskenään. Myös kastroidu uros sopii yhteen naaraiden kanssa. Yhdessä kasvaneet urosmarsut tulevat yleensä toimeen keskenään. Aikuisena yhdistetyt urosmarsut eivät tule toimeen keskenään ja voivat taistella rajusti, vaikka ne olisi kastroidu. Sen sijaan aikuinen uros tulee useimmiten toimeen urospoikasen kanssa.

Mikäli marsuilla esiintyy tappelua tai esimerkiksi puremajälkiä, ne on erotettava toisistaan välittömästi.

Jos eläintä joudutaan pitämään yksin häkissä, sillä tulisi olla haju- ja kuuloyhteys lajitoveriin.

Ihmisten seura ei korvaa lajitoverien seuraa. On harhakäsitys, että yksinäinen marsu kesyyntyy paremmin kuin ryhmässä elävä.

Mikäli kaksi aikuista marsua ostetaan yhdessä pidettäväksi, niiden on suotavaa olla tottuneita toisiinsa, jotta niiden välille ei syntyisi konflikteja.

Jos tahdot yhdistää toisilleen vieraat naaraat tai naaraan ja kastroidun uroksen, pyydä asiaa koskeva ohje kauppiaalta.

Marsua ei saa pitää samassa asumuksessa muunlajisten eläinten kanssa.

Marsun pitopaikka ja tilavaatimukset

Marsun pitopaikka ei saa olla suorassa auringonvalossa tai lämpöpatterin lähellä eikä vedossa, esimerkiksi ikkunan luona. Huoneilman suosituslämpötila on 23-24 °C. Marsulta puuttuu lämmittävä alusvilla, eikä se osaa rakentaa pesää itselleen, joten on erityisen tärkeää, että sen ympäristö on lämmin ja vedoton. Lämpötila ei kuitenkaan saa koskaan nousta korkeammaksi kuin 30 °C, koska marsu saa herkästi lämpöhalvauksen tätä korkeammassa lämpötilassa.

Huoneilman suositeltava suhteellinen kosteus 45-65 %.

Valo-hämärärytmi 12/12 - 10/14 h.

Marsu on luonnostaan vaelteleva eläin, joten marsun häkin tai muun asumuksen tulee olla mahdollisimman suuri. Kahdella marsulla tulee olla tilaa vähintään 0,7 m² (esim. 120 x 60 cm), jotta marsut mahtuvat liikkumaan ja jotta asumukseen mahtuisi myös suojapaikkoja. Jokaista uutta marsua kohti tulee olla 0,4 m² lisää pohjapinta-alaa. Esimerkiksi kahden sivusta avattavan häkin yhdistäminen tuo marsulle liikkumatilaa. Häkin korkeuden tulee olla vähintään 40 cm. Marsut eivät

kiipeile, joten kotitekoisessa asumuksessa ei välttämättä tarvitse olla kattoa, mikäli muut olosuhteet (esim. jos perheessä on kissa tai koira) eivät sitä edellytä.

Häkin tulisi olla mieluiten edestä avattava, koska marsu vaistomaisesti säikky ylhäältä lähestyvää liikettä.

Marsu tarvitsee asumukseensa suojapaikkoja. Vaikka marsu on sosiaalinen eläin, se välttää kosketuskontaktia lajitovereihinsa. Tämän vuoksi ryhmän jokaisella aikuisella marsulla tulee olla pesälaatikko tai matala katos jonka alle piiloutua. Poikasten suojapaikan tulee olla niin suuri, että kaikki mahtuvat siihen yhtä aikaa. Pesälaatikon tai katoksen katon tulee olla niin tukeva, että se kestää aikuisen marsun painon. Pesälaatikot eivät saa viedä enempää kuin 1/3 pohjapinta-alasta. Pesälaatikoiden lisäksi marsuille tulee tarjota heinäkasa, jonka sisään voi ryömiä. Heinäkasa tarjoaa lämpimän suojapaikan ja toimii virikkeenä ja turvallisuudentunteen lisääjänä.

Marsuille tulee tarjota virikkeitä, kuten putkia, riippumattoja, kiipeilytasoja, lehtipuiden oksia tai heinällä tai vihanneksilla täytettäviä virikepalloja.

Virikkeet ja koriste-esineet eivät saa olla myrkyllistä materiaalia, koska marsu saattaa nakertaa niitä. Niissä ei myöskään saa olla sellaisia koloja, joihin marsu voi juuttua.

Nuoret marsut ovat vilkkaita ja hyppiviä. Niillä on oltava mahdollisuus liikuntaan, jotta niiden luusto ja lihaksisto kehittyisivät normaalisti. Myös aikuiset marsut tarvitsevat liikuntaa pysyäkseen hyväkuntoisina. Tämän vuoksi häkissä on oltava riittävästi vapaata lattiapinta-alaa. Lisäksi marsujen tulee päästä jaloittelemaan häkin ulkopuolelle useita kertoja viikossa, mieluiten päivittäin. Jaloittelun tulee tapahtua mieluiten valvotusti ja jaloittelupaikan on oltava turvallinen. Marsut eivät saa päästä jyrsimään esimerkiksi sähköjohtoja tai huonekasveja.

Koska marsu on saaliseläin, se säikky avoimia alueita. Tämän vuoksi jaloittelutilassa tulee olla runsaasti piilopaikkoja. Marsulle on myös tyypillistä, että uuteen tilaan tutustuminen saattaa viedä useita päiviä, joten se ei yleensä käytä heti hyväkseen koko jaloittelutilaa.

Marsu on päiväeläin, joten on suositeltavaa järjestää jaloittelu päiväsaikaan.

Marsujen jaloittelu aloitetaan noin kuuden viikon iässä. Tätä ennen ne ovat vielä liian arvaamattomia käyttäytymiseltään. Nuoret marsut voidaan päästää jaloittelemaan, kun niiden fyysiset kyvyt ovat kehittyneet ja niiden käyttäytyminen on tasoittunut.

Kuivikkeet

Kuivikkeeksi käy kutterinpuru, lehtipuuhaake tai muu pehmeä, pölyämätön ja imukykyinen kuivikemateriaali. Sahajauho ei sovellu kuivikkeeksi hienojakoisuutensa vuoksi. Hienojakoinen pöly voi tunkeutua hengitysteihin ja tukkia suun ja sieraimet. Kuivikkeet on vaihdettava niin usein, etteivät ne rupea haisemaan. Haju on merkki haitallisen korkeasta ammoniakkipitoisuudesta, mikä vaurioittaa marsun hengityselimistöä ja altistaa sitä sairauksille, esimerkiksi hengitystieinfektioille. Lisäksi kosteat kuivikkeet tarjoavat hyvän kasvualustan mikrobeille.

Marsun lepopaikan, esim. pesälaatikon, kuivikkeet tulee vaihtaa päivittäin. Jotkut marsut oppivat virtsaamaan wc-laatikkoon.

Marsun asumus puhdistetaan pääsääntöisesti vedellä. Jos pesuainetta kuitenkin käytetään, sen tulee olla mietoja ja hajustamatonta. Pesuaine tulee huuhdella huolellisesti pois.

Ruokinta

Marsu on kasvinsyöjä, joka syö lyhyin väliajoin ympäri vuorokauden. On huomattava, että marsu ei kestä paastoa. Jo kahdentoista tunnin paasto voi johtaa vakaviin suolisto-ongelmiin ja kuolemaan. Tämän vuoksi marsulla on oltava jatkuvasti saatavilla sen pääravintoa, kuivaa hyvälaatuista heinää. Lisäksi marsulle annetaan päivittäin marsuille tarkoitettuja pellettejä ja hyvälaatuista, lajille sopivaa jyvasekoitusta sekä tuoreruokaa. Heinä toimii paitsi ravintona myös virikkeenä ja turvallisuuden tunteen lisääjänä. Lisäksi se pitää marsun hampaat kunnossa.

Muista jyrksijöistä poiketen marsun elimistö ei pysty itse tuottamaan C-vitamiinia. C-vitamiinin puutos voi pahimmillaan aiheuttaa marsun kuoleman. Tämän vuoksi marsulle on annettava päivittäin C-vitamiinia noin 25-50 mg/elopainokilo. Tämä voi tapahtua lisäämällä päivittäin C-

vitamiinia ravintoon tai vaihtoehtoisesti annostelemalla tarvittava annos suoraan marsun suuhun joko liuksena ruiskun kautta tai marsulle tarkoitettuna tablettina. On huomattava, että C-vitamiini tuhoutuu nopeasti valossa ja vedessä.

Marsun tulee saada päivittäin monipuolista tuoreravintoa. Erityisen tärkeää on antaa marsulle C-vitamiinipitoista ruokaa, kuten tummia salaatteja (romain-salaatti, rucola), vuonankaalia, lehtikaalia, kesäkurpitsaa, yrttejä (tilli, basillika, persilja, salvia) ja paprikaa.

Kurkku ja salaatti sopivat myös, mutta ovat ravintoarvoltaan heikompia. Porkkanaa tulee tarjota harvakseltaan sen suuren hiilihydraattipitoisuuden takia. Kesällä marsulle voi tarjota ruohoa, voikukanlehtiä ym. myrkyttömiä kasveja, aluksi pieninä annoksina, jotta välttyttäisiin suolisto-ongelmilta.

Marsun suolisto on herkkä muutoksille, joten totuttaminen uuteen ruokaan, esimerkiksi pellettimerkin vaihtaminen, on tehtävä vähitellen siten että uutta ruokaa lisätään aluksi vanhan ruoan sekaan. Viherravinnon ja heinän tulee olla hyvälaatuista. Homeinen heinä tai pilaantuneet vihannekset aiheuttavat herkästi suolisto-ongelmia. Erityisesti palkokasvien sekä kaalin ja lantun suhteen tulee olla varovainen.

Marsulla tulee olla jatkuvasti saatavilla vettä. Vesi vaihdetaan ja vesipullo tai vesikuppi puhdistetaan päivittäin. Marsu leikkii mielellään vedellä, jolloin vesipullo saattaa tukkeutua tai vuotaa. Vesipullon toimivuus tulee varmistaa päivittäin.

Ruokakuppi puhdistetaan vedellä useamman kerran viikossa. On huomattava, että marsu saattaa liata ruokakupinsa ulosteella ja virtsalla.

Marsulla on tavallisten ulostepapanoiden ohella pehmeämpiä vitamiinipitoisia papanoita. Nämä marsu syö yleensä suoraan peräaukon suulta. Papanoiden syöminen on marsun hyvinvoinnin kannalta olennaista eikä sitä tule estää. Tällä tavoin marsu saa mm. tarvitsemiaan B- ja K-vitamiineja. Tavalliset ulostepapanat marsu jättää syömättä.

Marsun totuttaminen uuteen kotiin

Uudessa kodissa häkin katto kannattaa aluksi peittää osittain esimerkiksi pyyhkeellä. Tämä luo turvallisuuden tunnetta, koska saaliseläiminä marsut vaistomaisesti pelkäävät ylhäältä avoimia paikkoja. Ensimmäisen illan marsujen kannattaa antaa olla rauhassa ja tutustua uuteen ympäristöön. Seuraavana päivänä voi laittaa käden häkkiin ja antaa marsuille mahdollisuus tulla nuuskimaan kättä. Marsuja voi koskea ja niitä voi houkutellessa ottamaan makupaloja kädestä. Parin päivän kuluttua marsuja voi ottaa varovaisesti syliin. Tutustumisen on kuitenkin aina edettävä marsun ehdoilla. Marsu on arka eläin, joka tottuu hitaasti uuteen ympäristöön. Marsun jahtaamista kiinni otettaessa tulee välttää. Tottumattoman käsittelijän on hyvä istua lattialla marsua pidellessään, jotta se ei mahdollisen vahingon käydessä putoa korkealta.

Marsun voi päästää jaloittelemaan, eläimestä riippuen, viimeistään parin viikon kuluttua siitä, kun se on kunnolla tottunut uuteen kotiinsa.

Tuoreruoan antamista kannattaa muutaman ensimmäisen päivän aikana välttää, jotta se ei aiheuta marsulle ripulia yhdessä siirtostressin kanssa. Usein marsut syövät ja juovat vain vähän muutaman ensimmäisen päivän aikana. Kun on kyse poikasista, kannattaa varmistaa, ettei juomapullo ole liian korkealla. Juomapullon alle voi laittaa rappusen esim. nurinpäin käännetystä ruokakupista.

Käsittely

Marsu on päiväeläin, joka on valveilla noin 18 tuntia vuorokaudessa. Marsu nukkuu kerrallaan vain lyhyitä jaksoja. Unijaksot ajoittuvat kaikkiin vuorokauden aikoihin. Yöaikaan marsu pääsääntöisesti lepää. Marsun häkissä on oltava suojainen, hämärä nukkumapaikka, esimerkiksi pesälaatikko. Nukkuvan marsun häiritsemistä tulee välttää. Säännöllisestä vuorokausirytmistä on huolehdittava valaistuksen vaihtelun avulla.

Marsu vahingoittuu erittäin herkästi, jos sitä käsitellään varomattomasti. Tämän vuoksi pienten lasten ei tule käsitellä marsua ilman aikuisen valvontaa.

Marsua lähestytään rauhallisin liikkein suoraan edestäpäin. Nopea liike ylhäältä tai sivulta voi säikäyttää marsun. On varottava, ettei marsu pääse putoamaan säikähtäessään.

Marsua nostetaan molemmin käsin, yhdellä kädellä etujalkojen alta, toisella kädellä takapuolta tukien. Jollei takapuolta tueta, vatsaontelon elimet saattavat vaurioitua. Marsua kannetaan käsivarrella toisella kädellä selkää tukien. Näin kannettaessa marsu on luontaisessa asennossaan ja sillä on ”maata jalkojensa alla”, mikä lisää sen turvallisuuden tunnetta.

Jos marsua kannetaan pystyasennossa kantajan vartaloa vasten, sitä on tuettava sekä takajalkojen alta että selästä siten, että sen selkä ei pääse retkahtamaan taaksepäin.

Marsu pyritään palauttamaan asumukseensa takapuoli edellä. Nähdessään asumuksensa marsu saattaa ryhtyä rimpuilemaan tai yrittää hypätä siihen liian kaukaa, jolloin on vaara että se vahingoittuu tai raapii käsittelijäänsä.

Marsua ei tule jahdata kiinni otettaessa. On tärkeää, että marsu tuntee olonsa turvalliseksi, kun sitä käsitellään. Voimakas stressi tai pelko voi aiheuttaa marsun sydämen pysähtymisen.

Marsua ei saa pitää selällään, koska marsun on vaikea hengittää tässä asennossa.

Marsu säikähtää herkästi ja saattaa tällöin rynnätä äkkiarvaamatta liikkeelle, jolloin putoamisvaara on suuri. Putoamisen seurauksena erityisesti sisäelimet sekä selkäranka, jalat ja hampaat vaurioituvat herkästi.

Kantavan marsun nostamista tulee välttää kantoajan viimeisellä kolmanneksella.

Jos marsu on sairas tai sillä on kipuja tai se tuntee olonsa uhatuksi, se voi purra käsittelijäänsä niin kovaa että iho rikkoontuu. Kättä ei tällöin saa ravistaa irti, vaan on odotettava rauhallisesti, että marsu päästää otteensa.

Marsun hampaiden, turkin ja kynsien hoito

Marsun hampaat kasvavat jatkuvasti, joten se tarvitsee hampaita kuluttavaa ravintoa. Marsu tulee totuttaa säännölliseen hampaiden tarkastukseen. On tarkkailtava, etteivät hampaat kasva liikaa, halkeile tai ettei niiden taakse tai väliin ole jäänyt ruokaa jumiin. Hampaiden liikakasvu voi pahimmillaan estää syömisestä. Etu- ja poskihampaiden kunto on tarkistettava välittömästi, mikäli marsulla on syömisvaikeuksia. On huomattava, että ylikasvaneet poskihampaat pystyy havaitsemaan vain eläinlääkäri.

Marsun kynnet tulee leikata säännöllisesti noin kerran kuukaudessa. Erityisesti etujalan kynnet kiertyvät herkästi jalan alle ja aiheuttavat kipua sekä hankaloittavat marsun liikkumista. Marsujen tassunpohjia on hyvä rasvata, koska niiden iho voi kuivua. Aikuisille marsuille etutassujen anturoiden ulkopinnoille muodostuu helposti känsiä, jotka kannattaa leikata pois varoen vaurioittamasta ihoa.

Korvat on puhdistettava säännöllisesti. Tarkoitukseen sopii esim. pumpulipallo, jossa on korvanpuhdistusainetta. Vanupuikkoja ei saa käyttää tähän tarkoitukseen korvan vaurioitumisriskin vuoksi. Teddy-rotuisten marsujen korvien hoitoon on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska rodulle ominaiseen tapaan ne erittävät runsaasti vaikkua.

Teddy-, rex- ja pitkäkarvaisten marsujen turkinhoito on aloitettava jo nuorena, jotta ne tottuvat siihen. Teddy ja rexiä harjataan karstalla, jotta turkin pohja ei pääse tukkeutumaan paksun turkin vuoksi ja jotta hilse poistuu.

Pitkäkarvaisten marsujen turkki vaatii säännöllistä hoitamista ja karvojen lyhentämistä. Pitkäkarvaisten marsujen häkin puhtauteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Erityisesti laahus likaantuu helposti ja voi tarvita pesua. Pitkä turkki on kauan kostea, joten jos laahus pestään, sitä on kuivattava esimerkiksi hiustenkuivaajalla miedolla lämmöllä. Sukukypsien uroksien ”hännän”

yläpuolella on rasvarauhanen, joka erittää rasvaa. Rasvainen alue saattaa toisinaan vaatia pesua. Parhaiten tarkoitukseen sopii mieto astianpesuaine sen rasvaa irrottavan ominaisuuden vuoksi.

Terve eläin huolehtii itse turkkinsa puhtaudesta. Likaantunut turkki voidaan kuitenkin tarvittaessa pestä lämpimällä vedellä ja eläimille tarkoitettulla shampooilla. Pesun jälkeen marsu kuivataan huolellisesti pyyhkeeseen.

Marsua ei tule pestä tarpeettomasti. Liika pesuaineiden käyttö vaurioittaa marsun ihon mikrobitasapainoa ja saattaa johtaa ihon puolustusmekanismien heikentymiseen ja esimerkiksi ihotauteihin. Likaantuneet alueet - esimerkiksi takapuoli ja vatsa ripulin yhteydessä tai mikäli marsun makuupaikka on jäänyt puhdistamatta - pyritään puhdistamaan pyyhkimällä kostealla.

Terveys

Marsun vointi tulee tarkistaa päivittäin. Marsu pyrkii salaamaan sairautensa, joten jos marsu vaikuttaa apaattiselta tai ei syö tai liiku normaalisti, se on vietävä välittömästi pieneläimiin erikoistuneelle eläinlääkärille. Häätötilanteiden varalta eläinlääkärin yhteystiedot tulee selvittää jo eläimen hankkimisen yhteydessä.

On huomattava, että marsu ei kestä paastoa. Jo kahdentoista tunnin paasto voi johtaa vakaviin suolisto-ongelmiin ja kuolemaan. Tämän vuoksi marsua on ryhdyttävä ruokkimaan ruiskulla suoraan suuhun muutaman tunnin välein, mieluiten eläinlääkärin ohjeiden mukaan, heti kun syömättömyys havaitaan. Suoliston terveen mikroflooran ylläpitämiseksi ravintosuspensioon tulee lisätä terveen eläimen ulostepapanoita.

Marsu voi kiintyä laumatovereihinsa voimakkaasti ja saattaa masentua, jos marsutoveri kuolee tai marsu joutuu uuteen ympäristöön esimerkiksi loman ajaksi. Masennus voi näkyä esimerkiksi syömättömyytenä.

Voimakas stressi tai pelko esimerkiksi kiinni otettaessa tai käsiteltäessä voi aiheuttaa marsun sydämen pysähtymisen.